

'Vanviddets botanik' er en vildtvoksende fortælling om at forstå det vanvid, man selv er en del af

Leon Englers 'Vanviddets botanik' er en roman om arv, psykisk sygdom og forsøget på at forstå det vanvid, der går gennem en familie. Foto: Niklas Berg

INGER TEJLGAARD OLESEN RAVN

08.08.2026

BØGER // ANMELDELSE – Leon Englers *Vanviddets botanik* er en vildtvoksende slægtsfortælling om psykisk sygdom, arv og forsøget på at forstå sig selv gennem sin familie. Med et persongalleri af excentrikere, psykologer og misbrugere bevæger romanen sig mellem litteratur, psykiatrihistorie og absurd humor – og viser til sidst, at også selve forsøget på at forstå kan blive en form for flugt.

Vanviddets botanik

Forfatter: Leon Engler

Forlag: Gyldendal

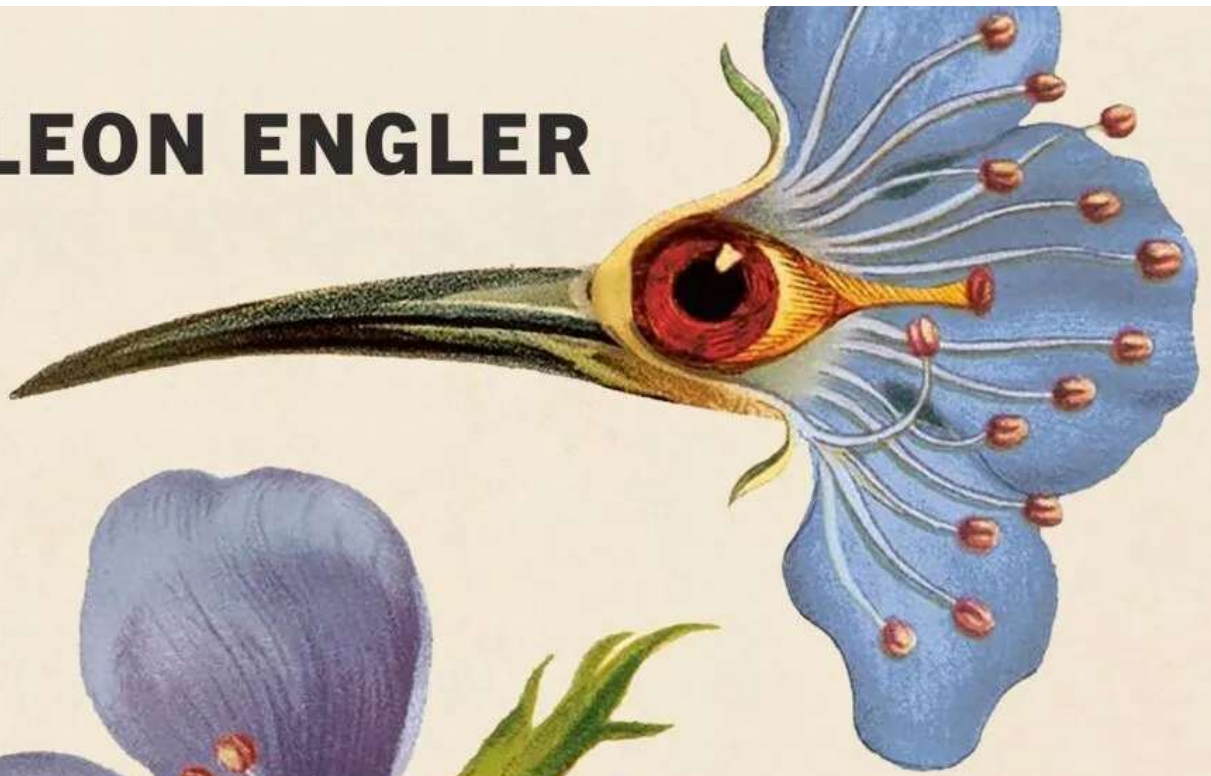
Oversat af Nanna Lund

Udkom d. 2. juni 2026.

Det er selvfølgelig et tilfælde, at min datter, mens jeg sidder og læser Leon Englers *Vanviddets botanik*, skriver en tekstbesked til mig, der lyder: "Jeg er i gang med at læse *Blomsternes Intelligens*".

Men det ligner jo vitterligt en bevægelse, en økolitterær genbesjæling af naturen. Måske en venden tilbage til naturen i vores forsøg på at forstå, erkende, ja, begribe mennesket. Det er en bevægelse, der forsøger at sprænge den romantiske forestillingsramme, men stadig at bevise den naturlige verdens metafysiske og eksistentielle væren.

LEON ENGLER

ROMAN

VANVIDDETS
BOTANIK

Vanviddets botanik refererer til de forsøg, en tidlig forsker i sindslidelser gjorde sig med at kortlægge den menneskelige sjæl på samme vis som biologer, geologer og botanikere og på den tid kortlagde og beskrev den fysiske verden omkring sig.

Og på sin vis kan man sige, at det også er det, jeg-fortælleren i Englers bog kaster sig over: En objektiv undersøgelse af de mange vildtvoksende former for vanvid, der forgrener sig i hans egen familie flere generationer tilbage – på både moderens og faderens side. Det er jeg-fortælleren, ikke Engler selv, der undersøger familien.

Der er en vidunderlig sans for de selvopfyldende profetiers absurditet på spil, og jeg-fortælleren kan godt se, hvordan han selv påvirker sine omstændigheder, så de fører ham ad den vej, han ikke vil

Det er således også en slægtsfortælling, der undersøger de noget aparte personligheder, som bogens fortæller er vokset op med – og ud af – i et forsøg på at udrede hvilke kausaliteter, der har gjort sig gældende.

Håbet er, at hvis det lykkes, kan han måske undgå selv at blive offer for de samme årsagssammenhænge og dermed undgå at ende som forældrene eller bedsteforældrene på et psykiatrisk hospital med flerdobbelte diagnoser og et selvmedicineret blandingsmisbrug.

Hvis det lyder dystert, så frygt ikke: Der er en vidunderlig sans for de selvopfyldende profetiers absurditet på spil, og jeg-fortælleren kan godt se, hvordan han selv påvirker sine omstændigheder, så de fører ham ad den vej, han ikke vil.

Når han følger forældrenes vej gennem livet, fører det ham de samme steder hen, f.eks. det, at han qua sin uddannelse som psykolog også ender med at bruge en del af sit liv på den lukkede i psykiatrien – som allerede første dag, da han har glemt at iføre sig sit navneskilt.

Der lægges mange andre spor ud i romanen, hvor der bruges flittigt af europæisk litteratur-, filosofi- og

Først og fremmest er det dog persongalleriet, der får bogen til at leve. Bogens centrale skikkelser, jeg-fortælleren og hans forældre, samt deres forældre, omgives af en sand perlerække af eksistenser, der er så maleriske i deres fremtræden, at John Steinbeck ikke kunne have skrevet dem bedre. Fx den gamle nabo, der er lige dele excentrisk, søgende og forhutlet.

Overpsykologen, der besidder en systemmættet, medlidenhedstrættet og barsk personlighed. Der er Herta, "Ligesom fodboldklubben eller Müller", der bor omgivet af henkogningsglas og flasker fyldt med fermenterende fødevarer eller eddike, så det ligner et laboratorium.

Der bliver røget fuldkommen ublu mængder af cigaretter, der indtages sammen med den alt for stærke pulverkaffe, for ikke at nævne mængden af rødvin, øl og sprut.

Vi befinder os på afvænningsklinikker og i rygergårde, vi lever med dem i saneringstruede lejligheder. Og undertiden er der pludseligt sekscifrede tal på kontoen og flere etagers byhuse.

Der er også en mavesyg kat, og der er Hertas hund:

"Tres kilo hund, fem gram lopper. Min far kunne fange dem med hånden, påstod han. Han havde allerede fanget så mange, at han kunne åbne et loppecirkus. Han havde jo erfaringen fra forlystelsesparken. Og han var i forvejen en småtingsdomptør. Morgenmad og lopper. De uvæsentligste ting blev til det væsentligste."

Leon Englers *Vanviddets botanik* inviterer til at blive læst mere end en gang, mener Inger Tejlgaard Olesen Ravn. Foto: C.Stadler/Bwag via Wikimedia Commons

Kort sagt et persongalleri og kulisser, der er en A-spillefilm værdigt.

Der lægges mange andre spor ud i romanen, hvor der bruges flittigt af europæisk litteratur-, filosofi- og kulturhistorie: Citater af Ingeborg Bachmann, Schopenhauer og Thomas Bernhard flyder som gnister af flintesten, for ikke at nævne det faktum, at europæisk psykologihistorie indtager en prominent rolle.

Skiftende kriterier for fremsættelsen af forskellige psykiatriske diagnoser over de sidste par hundrede år gennemgås, såvel som målsætningen med behandlinger og opfattelsen af, hvad den syge psyke er, sammenlignet med ideen om det raske sind.

Uden at afsløre bogens slutning, der er overraskende, så kommer det undervejs til at virke lige docerende nok for **denne læser**. Lige indtil Leon Engler trækker tæppet væk under den tanke, da jeg-fortælleren hen mod slutningen reflekterer:

"Nu hvor det kommer til stykket, bliver jeg også selv overvundet af skammen, afskyen og frygten for min egen historie. Frygten for at være en del af den familie (...) Som ruller deres egne cigaretter og lever fra hånden og i munden. Glemmer deres drømme og deres

børn. Så er det lettere at holde afstand: Jeg læser for ikke at føle. Teoretiserer for ikke at forstå. Citerer for ikke selv at måtte tale. Det er min form for misbrug. Min form for flugt. Man kan blive lige så afhængig af at læse som af alkohol og tungsind. I stedet for at gøre tingene anderledes end min far, gemmer jeg mig bag andres tanker, forskanser mig bag bøgerne."

Vanviddets botanik inviterer til at blive læst mere end en gang. Første gang for hovedpersonernes skyld, fordi man sidder med bankende hjerte og frygter, hvor vi nu havner henne. Anden gang for bare at give sig hen til fortællingen.

gyldendal

Inger Tejlgaard Olesen Ravn

Leon Engler

INGER TEJLGAARD OLESEN RAVN

Inger Tejlgaard Olesen Ravn er cand.mag. i litteraturvidenskab og engelsk, lektor ved URCS, digter, forfatter til artikler til Dansknoter, Litteraturtillægget Standart, mm

POV Overblik

Støt POV's arbejde som uafhængigt medie og modtag **POV Overblik** samt dagens udvalgte tophistorier alle hverdage, direkte i din postkasse.

- Et kritisk nyhedsoverblik fra ind- og udland
- Indsigt baseret på selvstændig research
- Dagens tophistorier fra POV International
- I din indbakke **alle hverdage** kl. 12.00
- Betal med **MobilePay**

For kun 25 kr. om måneden giver du POV International mulighed for at bringe uafhængig kvalitetsjournalistik.

25 kr./md.